

XÂY DỰNG VÀ PHÁT TRIỂN NHÃN HIỆU CHỨNG NHẬN “NHUNG HƯƠNG QUỲNH LƯU”

■ Nguyễn Viết Hùng
Sở Khoa học và Công nghệ Nghệ An

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Nghệ An được biết đến là địa phương nuôi hươu đầu tiên trong toàn quốc, trong đó tập trung chủ yếu ở huyện Quỳnh Lưu và Thị xã Hoàng Mai. Với lợi thế về điều kiện tự nhiên đặc thù, khí hậu, điều kiện nguồn nước, thổ nhưỡng phù hợp và kinh nghiệm kỹ thuật chăn nuôi hươu lâu đời, đặc sản “Nhưng hươu Quỳnh Lưu” khác với các sản phẩm nhưng hươu khác về kích thước và chất lượng. Điều này đã hình thành thương hiệu đặc thù cho nhưng hươu Quỳnh Lưu một cách tự nhiên. Sản phẩm nhưng

hươu Quỳnh Lưu không những được người tiêu dùng trong cả nước biết đến mà còn cả những khách hàng nước ngoài tin tưởng sử dụng.

Mặc dù có từ lâu đời, tổng đàn lớn, cho thu nhập cao và khá ổn định, thế nhưng nghề nuôi hươu ở Quỳnh Lưu và Thị xã Hoàng Mai vẫn còn nhiều khó khăn, bất cập như nguồn giống nuôi chưa được tuyển chọn một cách khoa học; quy trình nuôi cũng như việc khai thác nhưng hươu chủ yếu dựa trên kinh nghiệm, thiếu nghiên cứu một cách khoa học; sản phẩm chưa đa dạng, chủ yếu là bán nhưng tươi, thiếu chế biến và tinh chế sâu. Đặc biệt, mặc dù là một sản phẩm quý, có danh tiếng tốt trên thị trường, nhưng hàng chục năm nay, Nhưng hươu Quỳnh Lưu chưa được quan

Hình ảnh buổi lễ công bố và trao văn bằng bảo hộ nhãn hiệu chứng nhận “Nhưng hươu Quỳnh Lưu” (4/2021)

HOẠT ĐỘNG KH-CN

tâm xây dựng thương hiệu, việc quản lý chất lượng và phát triển thị trường còn rất hạn chế. Do vậy, việc triển khai dự án “*Xây dựng và phát triển nhãn hiệu chứng nhận (NHCN) “Nhưng hươu Quỳnh Lưu” dùng cho sản phẩm nhưng hươu của huyện Quỳnh Lưu và Thị xã Hoàng Mai, tỉnh Nghệ An*” là cần thiết, làm cơ sở để quản lý tốt hơn nguồn gốc xuất xứ, quy trình chăn nuôi hươu, quy trình khai thác, chế biến nhưng hươu và chất lượng nhưng hươu. Trên cơ sở đó, phát triển nghề nuôi hươu cả về quy mô, phương thức chăn nuôi, đặc biệt là chế biến và chế biến sâu các sản phẩm từ nhưng hươu.

II. KẾT QUẢ THỰC HIỆN

1. Kết quả điều tra, khảo sát vùng địa danh nuôi hươu của huyện Quỳnh Lưu và Thị xã Hoàng Mai

Kết quả điều tra trên địa bàn huyện Quỳnh Lưu và Thị xã Hoàng Mai cho thấy: Giống hươu nuôi phổ biến là giống Hươu sao. Tổng đàn hươu nuôi là 10.174 con, trong đó có 7.910 con hươu đực, 2.273 con hươu cái, 7.468 con đến tuổi khai thác nhưng và sản lượng nhưng hàng năm đạt 6.205,9kg, mang lại giá trị sản phẩm cho người chăn nuôi gần 65 tỷ đồng/năm. Hầu như các hộ nuôi hươu đều trực tiếp thu hoạch và bán nhưng hươu tại nhà và có 17 hộ kinh doanh nhưng hươu của 7 xã, phường với sản lượng nhưng hươu 1.885kg/năm, doanh thu đạt 18,755 tỷ đồng. Các hộ nuôi hươu chỉ mới áp dụng hình thức sơ chế và bảo quản nhưng hươu để đưa ra thị trường, chưa có chế biến sâu các sản phẩm. Một số hộ gia đình chỉ chế biến phục vụ nhu cầu trong gia đình như nhưng sấy khô cắt lát, nhưng ngâm rượu hay nhưng tán bột trộn với nghệ.

2. Kết quả xác định tiêu chí, đặc tính đặc thù của Nhưng hươu Quỳnh Lưu

Bộ tiêu chí được ban hành dựa trên cơ sở nghiên cứu tình hình, điều kiện, kỹ thuật sản xuất, kinh doanh nhưng hươu tại huyện Quỳnh Lưu và Thị xã Hoàng Mai; kết quả phân tích các thành phần sinh hóa của sản phẩm; đồng thời tham khảo kinh nghiệm của các đơn vị

trong và ngoài nước nhằm đưa ra hệ thống tiêu chí chuẩn, phù hợp với điều kiện thực tế làm căn cứ cho việc chứng nhận sản phẩm đủ điều kiện mang nhãn hiệu chứng nhận được bảo hộ khi lưu thông trên thị trường. Các tiêu chuẩn như sau: Nguồn gốc giống hươu sao; Quy trình sản xuất và chế biến theo quy định; Chất lượng nhưng hươu và các sản phẩm từ nhưng hươu đảm bảo theo tiêu chuẩn; Cơ sở vật chất đảm bảo vệ sinh an toàn thực phẩm và môi trường. Chỉ có các cơ sở sản xuất đáp ứng các tiêu chí nói trên mới được tổ chức chứng nhận cấp phép sử dụng nhãn hiệu chứng nhận. Bộ tiêu chuẩn chất lượng này được xây dựng trên cơ sở lấy ý kiến của các cơ quan hữu quan và ban hành ngày 28/5/2019.

3. Kết quả xây dựng hồ sơ đăng ký bảo hộ nhãn hiệu chứng nhận “Nhưng hươu Quỳnh Lưu”

3.1. Thiết kế, thống nhất lựa chọn mẫu logo nhãn hiệu chứng nhận

Tiếp nhận các ý kiến đóng góp tại Hội thảo, đơn vị chủ trì dự án đã đề nghị đơn vị thiết kế điều chỉnh. Song hành với quá trình điều chỉnh này, tổ chức chủ trì luôn bám sát địa phương để thống nhất ý kiến. Mẫu nhãn “Nhưng hươu Quỳnh Lưu” chính thức được chọn như sau:

Logo nhãn hiệu “Nhưng hươu Quỳnh Lưu”

3.2. Xây dựng, thống nhất ý kiến về Quy chế sử dụng nhãn hiệu chứng nhận

Quy chế sử dụng nhãn hiệu chứng nhận là một trong những tài liệu bắt buộc phải có trong Hồ sơ đơn đăng ký bảo hộ nhãn hiệu chứng nhận. Quy chế này cũng đồng thời là căn cứ pháp lý cơ bản, quan trọng nhất để chủ sở hữu nhãn hiệu chứng nhận triển khai các hoạt động quản lý việc sử dụng nhãn hiệu chứng nhận của các tổ chức, cá nhân đủ điều kiện sử dụng một cách thống nhất. Vì vậy, đơn vị chủ trì đã phối hợp với các đơn vị liên quan xây dựng dự thảo quy chế sử dụng nhãn hiệu chứng nhận. Quy chế đã được lấy ý kiến của các cơ quan hữu quan như: các cơ quan chuyên môn, các tổ chức, cá nhân có liên quan (các tổ chức, cá nhân sản xuất và kinh doanh nhung hươu). Kết quả các ý kiến đóng góp đã được tiếp thu, chỉnh sửa cho phù hợp và đã được chủ sở hữu nhãn hiệu chứng nhận ban hành tại Quyết định số 172/QĐ-KHCN ngày 20/8/2019.

3.3. Xây dựng bản đồ vùng sản phẩm mang nhãn hiệu chứng nhận

Đơn vị chủ trì đã tiến hành thu thập thông tin vùng chăn nuôi hươu để xây dựng vùng sản xuất nhung hươu nằm trong phạm vi bảo hộ. Đơn vị đã thuê khoán đơn vị chuyên môn xây dựng bản đồ và đã được UBND tỉnh phê duyệt kèm theo Công văn số 3265/UBND-VX ngày 16/5/2019 về việc cho phép sử dụng địa danh “Quỳnh Lưu” để đăng ký bảo hộ nhãn hiệu chứng nhận.

3.4. Chuẩn bị tài liệu, lập và nộp đơn đăng ký nhãn hiệu chứng nhận

Đơn vị chủ trì đã chuẩn bị Hồ sơ đơn đăng ký nhãn hiệu chứng nhận theo quy định nộp tại Cục Sở hữu trí tuệ ngày 29/5/2019. Ngày 17/9/2020, Cục Sở hữu trí tuệ đã có Quyết định số 76345/QĐ-SHTT về việc cấp Giấy chứng nhận Đăng

ký nhãn hiệu số 363561 bảo hộ cho sản phẩm từ nhung hươu. Lễ công bố Giấy chứng nhận đăng ký nhãn hiệu chứng nhận được tổ chức tại huyện Quỳnh Lưu ngày 13/4/2021.

4. Kết quả xây dựng các điều kiện để quản lý và phát triển nhãn hiệu chứng nhận “Nhung hươu Quỳnh Lưu”

4.1. Xác định tổ chức chứng nhận - đồng thời là chủ sở hữu nhãn hiệu chứng nhận

Đơn vị chủ trì và chủ nhiệm dự án đã phối hợp với Ủy ban nhân dân huyện Quỳnh Lưu, thị xã Hoàng Mai là các cơ quan Nhà nước ở địa phương và Sở Khoa học và Công nghệ lựa chọn tổ chức có khả năng chứng nhận, đồng thời là chủ sở hữu nhãn hiệu chứng nhận là Sở Khoa học và Công nghệ.

4.2. Xây dựng hệ thống tổ chức quản lý nhãn hiệu chứng nhận

Sau khi xây dựng dự thảo mô hình quản lý nhãn hiệu chứng nhận, đơn vị chủ trì đã phối hợp với các đơn vị liên quan tổ chức hội thảo góp ý kiến cho mô hình. Mô hình sau khi hoàn thiện được đánh giá đảm bảo tính khả thi, hiệu quả và khả năng triển khai áp dụng vào thực tiễn. Chủ sở hữu nhãn hiệu đảm bảo việc tổ chức quản lý và triển khai các hoạt động khai thác, phát triển nhãn hiệu chứng nhận “Nhung hươu Quỳnh Lưu”, trong đó có hoạt động xem xét, đánh giá và cấp quyền sử dụng nhãn hiệu chứng nhận cho các tổ chức/cá nhân có nhu cầu. Trong trường hợp cần thiết, chủ sở hữu nhãn hiệu có thể thuê khoán các đơn vị chức năng đánh giá, xác định một số hoặc các tiêu chí để trao quyền sử dụng nhãn hiệu.

4.3. Xây dựng hệ thống các văn bản quản lý việc sử dụng nhãn hiệu chứng nhận

Các văn bản phục vụ công tác quản lý nhãn hiệu chứng nhận “Nhung hươu Quỳnh Lưu” gồm: Quy trình sản xuất, chế biến và bảo quản sản phẩm; Quy chế sử dụng tem, nhãn chứa dấu hiệu nhãn hiệu chứng nhận; Quy chế kiểm soát chất lượng mang nhãn hiệu chứng nhận. Các văn bản được xây dựng và ban hành theo quy trình: xây dựng dự thảo; tổ chức họp lấy ý kiến các tổ chức, cá nhân sản xuất và kinh doanh “Nhung hươu Quỳnh Lưu” và ý kiến các chuyên gia có liên quan; trình ký, ban hành theo thẩm quyền và quy định của pháp luật.

HOẠT ĐỘNG KH-CN

Sau khi văn bản được ban hành và áp dụng, đơn vị chủ trì đã chủ trì, phối hợp với các tổ chức, cá nhân có liên quan theo dõi, đánh giá và kịp thời sửa đổi, bổ sung cho phù hợp với thực tiễn, thuận tiện cho công tác quản lý, sử dụng nhãn hiệu chứng nhận và góp phần vào việc nâng cao giá trị của sản phẩm mang nhãn hiệu chứng nhận.

4.4. Thiết kế và in ấn tem nhãn, bao bì sản phẩm mang nhãn hiệu chứng nhận “Nhưng hươu Quỳnh Lưu”

Đơn vị chủ trì đã thuê đơn vị thiết kế bộ nhận diện thương hiệu nhãn hiệu chứng nhận Nhưng hươu Quỳnh Lưu. Trên cơ sở ý kiến góp ý của các nhà sản xuất và kinh doanh nhưng hươu Quỳnh Lưu, cơ quan quản lý và các chuyên gia, hệ thống được hoàn thiện ban hành. Để phục vụ cho sản phẩm lưu thông trên thị trường, đơn vị chủ trì đã tiến hành in ấn tem, nhãn phục vụ mô hình gồm: nhãn nhưng hươu tươi sơ chế đóng gói hút chân không cấp cho 5 hộ chăn nuôi và kinh doanh hươu; nhãn rượu nhưng (nhưng hươu tươi ngâm rượu) cho 02 hộ kinh doanh nhưng hươu (loại 5 lít và 650ml); hộp đựng rượu nhưng loại 650ml; thùng carton đựng sản phẩm rượu nhưng hươu.

Ngoài ra, đơn vị chủ trì còn tiến hành thiết kế và in ấn biển quảng cáo tấm lớn treo tại huyện Quỳnh Lưu.

5. Kết quả triển khai thực hiện thí điểm hoạt động quản lý, khai thác và phát triển nhãn hiệu chứng nhận “Nhưng hươu Quỳnh Lưu” cho vùng sản xuất đã xác lập quyền

5.1. Thành lập Hội sản xuất kinh doanh Nhưng hươu Quỳnh Lưu

Xuất phát từ những điều kiện thực tế của địa phương cũng như hiện trạng hoạt động của các hộ gia đình, tổ chức, doanh nghiệp sản xuất và kinh doanh nhưng hươu trên địa bàn huyện Quỳnh Lưu và thị xã Hoàng Mai, tổ chức tập thể của các nhà sản xuất và kinh doanh nhưng hươu được thành lập dưới hình thức Hội: “Hội Sản xuất và Kinh doanh nhưng hươu Quỳnh Lưu” với sự tham gia của các hộ

gia đình chăn nuôi hươu, kinh doanh các sản phẩm từ hươu trên nguyên tắc tự nguyện, bình đẳng cùng chia sẻ lợi nhuận và rủi ro. Sau khi được sự đồng ý của UBND tỉnh Nghệ An cho phép thành lập Hội tại Quyết định số 437/QĐ-UBND ngày 18/2/2021, ban chủ nhiệm dự án đã tổ chức các hoạt động chuẩn bị cho thành lập Hội. Đến ngày 13/4/2021, Đại hội Thành lập Hội được tổ chức thành công tại huyện Quỳnh Lưu.

5.2. Giao quyền sử dụng nhãn hiệu chứng nhận Nhưng hươu Quỳnh Lưu

Đơn vị chủ trì và chủ nhiệm dự án đã tiến hành chọn 05 hộ và 01 tổ chức là Công ty CP Khoa học

Sản phẩm từ nhưng hươu Quỳnh Lưu

Công nghệ Tảo VN để tham gia mô hình thí điểm quản lý và phát triển nhãn hiệu chứng nhận. Sở Khoa học và Công nghệ với tư cách là chủ sở hữu nhãn hiệu đã tiến hành trao quyền sử dụng nhãn hiệu chứng nhận cho các tổ chức và cá nhân tại Quyết định số 93/QĐ-KHCN ngày 8/4/2021. Các thành viên trong mô hình đã tiến hành giám sát lẫn nhau về một số nội dung như: việc tuân thủ các quy trình kỹ thuật, gắn tem nhãn sản phẩm. Đồng thời, các thành viên trong mô hình cũng đã có nhiều hoạt động hỗ trợ lẫn nhau trong việc sử dụng nhãn hiệu chứng nhận như: trao đổi kinh nghiệm trong sản xuất và kinh doanh nhưng hươu, chia sẻ lợi ích đối với một số hoạt động hỗ trợ địa phương.

5.3. Tổ chức một số hoạt động cho mô hình quản lý, khai thác và phát triển nhãn hiệu chứng nhận

Đơn vị chủ trì đã tiến hành triển khai một số hoạt động tại mô hình bao gồm: tổ chức áp dụng các văn bản quản lý của

nhãn hiệu chứng nhận; tổ chức giám sát việc tuân thủ Quy chế quản lý việc sử dụng nhãn hiệu chứng nhận; in ấn, cấp tem chứng nhận cho các sản phẩm từ nhưng hươu có đủ điều kiện sử dụng nhãn hiệu chứng nhận. Đặc biệt đã tổ chức tập huấn cho các tổ chức/cá nhân liên quan về phương thức quản lý và sử dụng nhãn hiệu chứng nhận; quy trình kỹ thuật sản xuất, chế biến. Sau khi tham gia các mô hình quản lý, các thành viên đã có những nhận thức đúng đắn về nhãn hiệu chứng nhận, tích cực tham gia các hoạt động xây dựng và phát triển “Nhưng hươu Quỳnh Lưu” và đã áp dụng rất đầy đủ, chặt chẽ các quy trình, quy chế về nhãn hiệu chứng nhận.

5.4. Tổ chức xây dựng mô hình chế biến Nhưng hươu Quỳnh Lưu

Trong khuôn khổ dự án, đơn vị chủ trì và chủ nhiệm dự án đã tiến hành xây dựng mô hình chế biến nhưng hươu gồm sản phẩm nhưng tươi sơ chế đóng gói hút chân không và nhưng tươi ngâm rượu. Mô hình chế biến nhưng tươi, đóng gói, hút chân không được thực hiện tại các hộ dân kinh doanh nhưng hươu. Kết quả được thể hiện ở bảng sau:

Bảng 1. Kết quả chế biến nhưng hươu tươi đóng gói, hút chân không

Đợt	Thời gian	Khối lượng nhưng (kg)	Đóng túi (kg)	
			30x40cm	35x45cm
1	2/2021	300	100	200
2	4/2021	800	300	500
Tổng		1.100	400	700

Kết quả bảng trên cho thấy, mô hình chế biến nhưng hươu tươi đóng gói, hút chân không thực hiện trong 2 đợt với tổng khối lượng nhưng 1.100kg (hợp đồng yêu cầu 40kg, vượt so với yêu cầu 640kg), trong đó 400kg đóng trong loại

túi kích thước 30x40cm và 700kg đóng trong loại 35x45cm.

Đối với sản phẩm nhưng hươu tươi ngâm rượu được triển khai tại Công ty CP Khoa học Công nghệ Tảo VN, xóm 6, xã Quỳnh Lương, huyện Quỳnh Lưu, tỉnh Nghệ An, kết quả thể hiện ở bảng sau:

Bảng 2. Kết quả chế biến rượu nhưng hươu

Đợt	Thời gian	Khối lượng nhưng (kg)	Đóng chai (cái)	
			5 lít	650ml
1	3/2020	10	20	0
2	2/2021	30	55	300
3	3/2021	10	18	100
Tổng		50	93	400

HOẠT ĐỘNG KH-CN

Rượu nhung hươu được sơ chế và ngâm nguyên chiếc với rượu nếp được ủ theo phương pháp truyền thống trong bình loại 5l với số khối lượng nhung ngâm là 50kg. Đối với loại chai 650ml, mô hình đã tiến hành chiết từ bình ngâm nhung loại 5l, với số lượng 400 chai.

2. Hiệu quả về kinh tế - xã hội

- Việc thực hiện thành công dự án đã nâng cao danh tiếng, uy tín, tăng khả năng cạnh tranh của sản phẩm Nhung hươu Quỳnh Lưu trên thị trường; thúc đẩy quá trình ứng dụng các tiến bộ kỹ thuật trong chăn nuôi hươu và chế biến các sản phẩm từ nhung hươu, góp phần nâng cao năng suất, chất lượng của sản phẩm.

- Dự án đã đóng góp vai trò quan trọng trong việc đào tạo một hệ thống những người sản xuất, quản lý kinh doanh chuyên nghiệp về sản phẩm nhung hươu với kỹ thuật, kỹ năng và kiến thức vững vàng.

- Dự án không những đã quản lý tốt nhãn hiệu chứng nhận mà còn mang lại những giá trị về mặt bảo tồn vùng sinh thái, bảo tồn giống, bảo tồn giá trị văn hóa phi vật thể đó là yếu tố truyền thống trong sản xuất của địa phương. Hoạt động này sẽ góp phần cải thiện, thúc đẩy và đóng góp tích cực trong quá trình phát triển nông nghiệp, nông thôn của tỉnh Nghệ An.

- Kết quả của dự án là bài học kinh nghiệm cho các tổ chức, cá nhân trong việc xác lập, vận hành hệ thống quản lý nhãn hiệu chứng nhận theo quy định của Luật Sở hữu trí tuệ. Đồng thời, kết quả đạt được của dự án đã giúp các nhà sản xuất, kinh doanh trên địa bàn quản lý và phát triển tốt hơn các nhãn hiệu chứng nhận đã được bảo hộ cho các sản phẩm khác của địa phương.

- Dự án thành công sẽ bảo vệ quyền lợi của người sản xuất và người tiêu dùng; hình thành và nâng cao được nhận thức ở

mọi người về giá trị của tài sản trí tuệ nói chung, nhãn hiệu chứng nhận nói riêng trong sản xuất nông nghiệp, từ đó họ gắn kết nhau cùng xây dựng, bảo vệ và phát triển nhãn hiệu chứng nhận cho sản phẩm đặc thù của địa phương mình.

III. KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ

1. Kết luận

- Dự án đã xây dựng bộ hồ sơ đăng ký nhãn hiệu chứng nhận chuẩn đáp ứng yêu cầu và đã được Cục Sở hữu trí tuệ cấp văn bằng bảo hộ tại Quyết định số 76345/QĐ-SHTT ngày 17/9/2020 về việc cấp Giấy chứng nhận Đăng ký nhãn hiệu số: 363561 bảo hộ các sản phẩm từ nhung hươu.

- Dự án đã xây dựng hệ thống quản lý nhãn hiệu chứng nhận “Nhung hươu Quỳnh Lưu”: quy trình sản xuất, chế biến và bảo quản sản phẩm; quy chế quản lý sử dụng nhãn hiệu chứng nhận; quy chế sử dụng tem, nhãn, bao bì sản phẩm; quy chế cấp quyền sử dụng; Bộ tiêu chuẩn nhung hươu chặt chẽ, phù hợp, hiệu quả, được sự đồng ý của các thành viên tham gia.

- Đã xây dựng hệ thống các phương tiện, điều kiện quảng bá, giới thiệu sản phẩm mang nhãn hiệu chứng nhận: tem, nhãn, logo sản phẩm, bao bì, Pano giới thiệu sản phẩm để quảng bá và giao dịch thương mại cho sản phẩm mang nhãn hiệu chứng nhận. Hệ thống đảm bảo tính mỹ thuật, có hiệu quả quảng bá cao.

- Dự án thành công đã nâng cao vị thế, danh tiếng, tăng khả năng cạnh tranh của sản phẩm “Nhung hươu Quỳnh Lưu” trên thị trường trong và ngoài nước; được pháp luật bảo vệ trên thị trường.

2. Kiến nghị

- Cần có cơ chế chính sách đầu tư phát triển vùng sản xuất để đáp ứng nhu cầu thị trường và mục tiêu phát triển thương hiệu “Nhung hươu Quỳnh Lưu”, bao gồm các chính sách hỗ trợ đầu tư phát triển chăn nuôi, chế biến các sản phẩm từ nhung hươu, hỗ trợ đầu tư hạ tầng kỹ thuật tạo thuận lợi để phát triển sản phẩm nhung hươu của Tỉnh.

- UBND tỉnh Nghệ An, các cấp, các ngành cần tăng cường công tác chỉ đạo, hỗ trợ kinh phí để phát triển tài sản trí tuệ nói chung, đặc biệt là các sản phẩm đặc sản của địa phương, quan tâm giúp đỡ chủ sở hữu nhãn hiệu trong việc quản lý và phát triển nhãn hiệu chứng nhận “Nhung hươu Quỳnh Lưu” trong thời gian tới./.